

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců Mgr. Ondřeje Mrákoty a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky**, Generální ředitelství vězeňské služby, se sídlem Praha 4, Soudní 1672/1a, adresa pro doručování: Věznice Valdice, Valdice, nám. Míru č. p. 55, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 5. 2015, č. j. 8 A 77/2015 - 19,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 5. 2015, č. j. 8 A 77/2015 - 19, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) v záhlaví označeným usnesením v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 4. 2015, kterým byla zamítnuta stížnost žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti rozhodnutí žalované ze dne 30. 3. 2015, č. j. VS 28/342/002/2015-22/045/322, o uložení kázeňského trestu podle § 46 odst. 3 písm. d) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), a to pokuty ve výši 500 Kč, přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků v rozsahu 40 % a ve zbývajících části žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. V odůvodnění usnesení městský soud uvedl, že žalobce měl podle svého vyjádření na účtu vedeném žalovanou ke konci května částku ve výši 7000 Kč. Žalovaná však městskému soudu předložila kopii výpisu z účtu stěžovatele, z něhož je zřejmé, že zůstatek na tomto účtu ke dni 20. 5. 2015 činil 11 788 Kč, proto městský soud konstatoval, že stěžovatelovo tvrzení o výši zůstatku není pravdivé. Z tohoto výpisu z účtu rovněž dle městského soudu plyne, že v období od srpna 2014 do května 2015 došly stěžovateli na účet finanční

prostředky v celkové výši 28 000 Kč. Společně s měsíčním sociálním kapesným ve výši 100 Kč tedy stěžovatel v posledním kalendářním období disponoval částkou 29 200 Kč. Městský soud přitom zdůraznil, že stěžovatel má ve výkonu trestu odnětí svobody zajištěno ubytování a základní služby s tím spojené, včetně stravování, a že finanční prostředky na svém účtu využívá k nákupu zbytných věcí a služeb. Vzhledem k výše uvedenému městský soud konstatoval, že soudní poplatek ve výši 1800 Kč za žalobu proti rozhodnutí správního orgánu není vzhledem k tomu, že stěžovatel jako vězeň při zajištění všech základních životních potřeb volně disponuje částkou 29 200 Kč ročně, natolik tíživý, aby mu zamezil v přístupu k soudu.

Proti usnesení městského soudu podal stěžovatel včasnou kasační stížnost. Podle stěžovatele městský soud pochybil při výpočtu výše volných finančních prostředků, neboť v rozhodné době nepobíral měsíční sociální kapesné ve výši 100 Kč a jeho tvrzení o výši volných finančních prostředků je pravdivé. Městský soud podle stěžovatele nesprávně připočetl mezi volné finanční prostředky i částky, které byly vázány na úhradu nákladů výkonu trestu, resp. na jeho zdravotní účet. S ohledem na tyto okolnosti stěžovatel uvedl, že trvá na svém předchozím vyjádření, že zůstatek na jeho účtu v rozhodné době činil 8000 Kč. Z této částky ovšem nebyl schopen soudní poplatek zaplatit, neboť celková výše soudních poplatků za jím vedená soudní řízení činí 9000 Kč a přesahuje uvedený zůstatek. V této souvislosti stěžovatel také upozornil na skutečnost, že v okamžiku podání kasační stížnosti měl na účtu částku ve výši 2000 Kč. Stěžovatel dále s odkazem na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 9. 2004, č. j. 2 Afs 28/2004 – 40, a ze dne 28. 2. 2006, č. j. 5 Afs 155/2005 – 172, uvedl, že městský soud měl zkoumat jeho aktuální finanční situaci, a to včetně možnosti opatřit si v rozhodné době finanční prostředky. Městský soud podle stěžovatele porušil i zásadu legitimního očekávání, neboť stěžovatele od placení soudních poplatků neosvobodil, přestože tak již dříve učinil.

Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud v nyní projednávané věci nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti, neboť žádost o osvobození od soudních poplatků není svojí povahou návrhem na zahájení řízení ve věci samé ani nepatří mezi jiné zpoplatněné návrhy či úkony vyjmenované v zákoně o soudních poplatcích; jedná se o procesní návrh podaný v probíhajícím řízení o žalobě, které je zpoplatněno a za něj má být poplatek vybrán. „Řízení“ o této žádosti tak není spojeno s další poplatkovou povinností (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, dostupné na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů [§ 109 odst. 3, 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)] a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost Nejvyšší správní soud shledal důvodnou.

pokračování

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podal z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis, popř. je sice aplikován správný právní předpis, ale tento je nesprávně vyložen.

K námitce porušení legitimního očekávání stěžovatele lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, v němž zdejší soud dospěl k následujícímu závěru: *„Zásadu stejného rozhodování ve vztahu k témuž účastníkovi nelze vykládat absolutisticky. Na jedné straně stojí ústavní imperativ zákazu svévole a ústavním pořádkem chráněná důvěra adresáta rozhodnutí v to, že k němu bude soud přistupovat ve svých budoucích rozhodnutích konzistentně s tím, jak o něm rozhodoval v minulosti. Naproti tomu stojí v první řadě možná změna relevantních skutkových okolností, rozhodných pro aplikaci právní normy, která opodstatní rozhodnutí odlišné od rozhodnutí předchozího. Právě v případě posuzování žádostí o osvobození od soudních poplatků půjde pravidelně o rozhodování velmi citlivé na měnící se skutková východiska předložená žadatelem soudu.“* Nelze proto tvrdit, že na základě dřívějšího přiznání úplného osvobození od soudních poplatků mělo být stěžovateli bez dalšího přiznáno úplné osvobození i v nyní projednávané věci.

Nejvyšší správní soud z obsahu soudního spisu zjistil následující důležité okolnosti. Z kopie výpisu z účtu stěžovatele předloženého žalovanou plyne, že v období od srpna 2014 do května 2015 stěžovatel obdržel na svůj účet částku v celkové výši 29 650 Kč, a to částku 3000 Kč dne 26. 8. 2014, částky 750 Kč a 750 Kč dne 4. 9. 2014, částku 150 Kč dne 14. 10. 2014, částky 1500 Kč a 8500 Kč dne 20. 10. 2014, částky 1500 Kč a 8500 Kč dne 19. 11. 2014 a částku 5000 Kč dne 20. 11. 2014.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

Podle § 25 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), pokud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznicí a odsouzený se o tom vyrozumí. Odsouzený nesmí mít u sebe během výkonu trestu finanční hotovost. Peníze zasláné odsouzenému výslovně na úhradu nákladů na zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění, na úhradu regulačních poplatků a na nákup léčivých přípravků, potravin pro zvláštní lékařské účely a zdravotnických prostředků musí být uloženy na zvláštní účet, z něhož lze čerpat peníze pouze na úhradu uvedených nákladů. Nesouhlasí-li odsouzený s přijetím peněz, peníze se vrátí odesílateli na náklady odsouzeného. Nemá-li

odsouzený dostatek finančních prostředků na odeslání, odečte věznice náklady na odeslání z odesílaných peněz. K přijetí peněz zaslaných orgány státní správy a příjmu podléhajícího dani z příjmu se nevyžaduje souhlas odsouzeného.

Podle § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody odsouzený je povinen hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici. Výši nákladů výkonu trestu a podrobnosti její úhrady stanoví ministerstvo vyhláškou.

Podle § 8 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o srážkách“), z peněz, které byly zaslány odsouzenému do věznice a které byly převedeny na jeho účet vedený věznicí, se vyměří úhrada nákladů výkonu trestu ve výši 40 % ze součtu všech částek přijatých za předchozí měsíc. Úhrada nákladů výkonu trestu z těchto peněz se nepředepíše, pokud by nedosáhla za kalendářní měsíc 100 Kč. Podle odstavce 4 téhož ustanovení výše úhrady nákladů výkonu trestu se stanoví z čisté odměny a z ostatních zdrojů příjmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Takto stanovená výše úhrady nákladů výkonu trestu smí včetně úhrady nákladů výkonu trestu stanovené podle odstavce 3 činit nejvýše 1500 Kč za kalendářní měsíc.

Nejvyšší správní soud oproti městskému soudu dospěl k jiným závěrům ohledně celkové výše finančních prostředků, které měl stěžovatel v průběhu předmětného období k dispozici. Z výpisu z účtu stěžovatele plyne, že částka ve výši 3000 Kč byla na účet stěžovatele vložena toliko za účelem uhrazení nákladů na zdravotní služby ve smyslu § 25 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Z tohoto důvodu nelze tuto částku přičítat stěžovateli k jeho volné dispozici pro hrazení soudních poplatků. Dále městský soud nepřihlédl k tomu, že stěžovateli byla ve smyslu § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody ve spojení s § 8 odst. 2 vyhlášky o srážkách z účtu odečtena za září 2014 částka 750 Kč, za říjen částka 1500 Kč a za listopad 2014 částka 1500 Kč. Jestliže zákon stanoví, že je stěžovatel povinen určitou částku uhradit, nelze mu takovou úhradu započítat mezi disponibilní prostředky. Zdejší soud dále uvádí, že současná právní úprava nepočítá s možností, aby stěžovateli bylo poskytováno sociální kapesné. Ustanovení § 16 odst. 8 zákona o výkonu trestu odnětí svobody totiž předpokládá, že vězňům bez příjmu je poskytován balíček s osobními potřebami v hodnotě 100 Kč. K volným finančním prostředkům stěžovatele proto nelze přičíst částku 1200 Kč tvořenou částkou 100 Kč za každý kalendářní měsíc předmětného období. Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že celková částka, se kterou stěžovatel mohl volně nakládat za předmětné období, byla 22 900 Kč, což je ovšem nižší částka, než ke které dospěl městský soud.

Městský soud dospěl rovněž k nesprávné výši částky, kterou měl stěžovatel k dispozici ke dni 20. 5. 2015. Z výpisu z účtu stěžovatele je zřejmé, že částka v kolonce C – 500 Kč je blokována k úhradě cestovného a jiných nákladů po propuštění stěžovatele z výkonu trestu a není proto využitelná pro úhradu soudního poplatku. Obdobně i částka v kolonce Z – 2749 Kč je určena k hrazení nákladů na zdravotní služby ve smyslu § 25 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody a nelze ji využít k úhradě soudních

pokračování

poplatků. Výše disponibilní částky na účtu stěžovatele ke dni 20. 5. 2015 činila částku 8539 Kč, což je opět méně než uvedl městský soud v napadeném usnesení.

V rozsudku ze dne 1. 9. 2004, č. j. 2 Afs 28/2004 - 40, Nejvyšší správní soud dovodil: „Soud je při rozhodování o přiznání osvobození od soudních poplatků oprávněn a povinen zkoumat majetkové poměry žalobce a ty hodnotit z hlediska zákonných podmínek - tedy z hlediska, zda žadatel o osvobození má nebo nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku.“ Městský soud však v dané věci při hodnocení, zda má stěžovatel dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku, pochybil, neboť zahrnul mezi volné stěžovatelovy prostředky také ty, s nimiž nemohl volně nakládat. V důsledku tohoto pochybení nemohl městský soud řádně zhodnotit dostatečnost finančních prostředků stěžovatele k úhradě soudních poplatků.

Městský soud se ovšem dále při rozhodování o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků vůbec nezabýval tím, zda správní žaloba stěžovatele nemůže být zjevně neúspěšná, což je rovněž jedno z kritérií, které musí soud podle § 36 odst. 3 s. ř. s. zvážit při rozhodování o osvobození od soudních poplatků.

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude městský soud podle § 110 odst. 4 s. ř. s. povinen znovu rozhodnout o žádosti stěžovatele o přiznání osvobození od soudních poplatků, a pokud dospěje k závěru, že nejde o žalobu zjevně neúspěšnou, rozhodne o předmětné žádosti na základě správných zjištění o výši finančních prostředků, které má stěžovatel k dispozici. V dalším řízení městský soud také podle § 110 odst. 3 věta první s. ř. s. rozhodne o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. srpna 2015

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu